

MỘT SỐ SUY NGHĨ VỀ NGHỀ BUÔN BÁN - DỊCH VỤ TRONG BỐI CẢNH VĂN HÓA Ở NÔNG THÔN HỘI AN HIỆN NAY

Trương Hoàng Vinh

Trong các số trước đây, chúng tôi đã giới thiệu, mô tả về hoạt động buôn bán ở làng nghề truyền thống, một số địa phương ở nông thôn ngày xưa. Trong bài viết này, chúng tôi xin giới thiệu thêm một số vấn đề về sự biến đổi của nghề buôn Hội An trong bối cảnh văn hóa xã hội hiện nay của Hội An (xã Tân Hiệp, xã Cẩm Hà, xã Cẩm Kim. Xã Cẩm Thanh, một phần khu vực Thanh Hà (Nam Diêu), Cẩm Châu (An Mỹ)).

Hiện nay, ở các xã của Hội An có 2 chợ (chợ Đồn - Cẩm Kim), Chợ Tân Hiệp (Xã Tân Hiệp), 1 chợ đang xây dựng ở xã Cẩm Hà. Song hành với đó là hàng ngàn hộ buôn bán, làm dịch vụ ở chợ, các cửa hiệu, hàng quán tại các địa phương.

Trong bối cảnh hiện đại, các làng nghề từng bước thích ứng với bối cảnh du lịch và sự sản xuất, kinh doanh gắn với phát triển du lịch hiện đang rất rõ nét tại các làng nghề.

Ở làng gốm Thanh Hà có 8 hộ vừa sản xuất, bán hàng theo đơn đặt hàng, bán hàng tại chỗ, tham gia trình diễn nghề cho khách du lịch tham quan, được chia sẻ lợi ích từ du lịch. Ở làng trồng rau Trà Quế đã có tour một ngày làm

nông dân với sự hướng dẫn nghề của nông dân và có 4 điểm nhà hàng phục vụ cho du khách tại chỗ. Ở Cẩm Thanh đã có một số hộ vừa làm nhà tranh tre dừa, bán hàng theo đơn đặt hàng, bán hàng tại chỗ và vừa làm dịch vụ homestay. Nhìn chung, các hộ buôn bán nhỏ, các hộ làm nghề ở nông thôn đã và đang gắn kết chặt chẽ với hoạt động du lịch thông qua nhiều hình thức nhằm vừa bảo tồn nghề, vừa phát huy, quảng bá giá trị của nghề.

- Về sự chuyển biến của qui trình buôn bán truyền thống và hiện nay:

Trước tiên, buôn bán dù ở qui mô nào cũng phải trải qua giai đoạn đầu tiên là huy động vốn, chọn địa điểm (điểm bán ở chợ, cửa hiệu buôn ở tại nhà hoặc thuê mặt bằng), phương tiện buôn bán (buôn ghe bầu), chọn loại hàng hóa buôn bán, thuê nhân công (phụ bán, chuyên bán, sơ chế, bảo quản, thu mua, thư ký, tổng quản... nếu có), khai trương hàng quán. Trong quá trình buôn bán, các hoạt động thường diễn ra qui trình bằng bảng như sau:

Trương Hoàng Vinh

Một số suy nghĩ về nghề buôn bán - dịch vụ trong bối cảnh văn hóa ở nông thôn Hội An hiện nay

Tên loại hình buôn bán	Quy trình				
	Liên lạc, thu gom hàng hóa	Vận chuyển	Tập kết hàng hóa	Phân loại trung bày,	Liên lạc, tiêu thụ
<p>- Buôn bán tạp hóa - dịch vụ tạp hóa cách đây 70 năm trở về trước (<i>sành sứ, vàng bạc, tơ lụa, sách Quốc Ngữ (Kiều, chữ Nôm), khóa, cân, máy may, xăng dầu, áo quần, giày, dép... của Pháp, thuốc bắc, thuốc sốt rét, thuốc đau bụng...</i>). Hiện nay vẫn còn nhưng được thay đổi về hình thức trang trí (<i>dùng ma nơ canh trang trí, dùng các hệ thống chiếu sáng hiện đại để thu hút khách mua hàng</i>)</p>	<p>Điện tín, thư, nhờ người quen thông tin giúp hoặc trực tiếp đến gặp đầu nậu cung cấp hàng đã quen ở Trung Quốc, Sài Gòn... để gom góp hàng hóa, hàng hóa. Hàng hóa được đóng hàng theo từng thùng gỗ</p>	<p>- Chở bằng tàu thủy, tàu hỏa (hiện nay không còn), xe hoặc qua các cảng, trạm Hải Phòng, Đà Nẵng, Sài Gòn. - Chở trực tiếp đến Hội An bằng ghe bầu (hiện nay không còn).</p>	<p>- Cử người đến cảng nhận hàng, vận chuyên về Hội An theo đường bộ, đường thủy hoặc đường sắt (từ Đà Nẵng về, loại hình vận chuyên này chỉ có trong thời gian ngắn). Ghi sổ nhập hàng hóa vào kho. - Tiếp nhận tại bến cảng/sông Hội An (<i>một số nhà buôn hình ống có hai mặt tiền, một mặt giáp sông</i>), chuyên hàng vào kho, hiệu buôn. Sử dụng các hình thức bảo quản hàng hóa. Ghi sổ nhập hàng</p>	<p>- Thống kê, phân loại, trưng bày hàng hóa, niêm yết giá bán tại hiệu buôn, tại Hội An; - Thống kê, phân loại hàng hóa, bảo quản, sơ chế (<i>cau, sen, trâm quế, yến, thủy hải sản...</i>) đóng hàng vào sọt, thùng tiếp tục tái xuất đi nơi khác.</p>	<p>- Tiêu thụ tại cửa hiệu (<i>có kết hợp quảng cáo, thông báo tại cửa hiệu</i>). Sau đó, hàng hóa được phân loại, niêm yết giá, trưng bày, bán tại chỗ cho người mua lẻ hoặc mua sỉ hoặc phân phối cho các hiệu buôn khác, sạp hàng ở các chợ Hội An tiêu thụ. Ghi sổ hàng tái xuất, tổng giá tái xuất. - Liên lạc điện tín, thư, nhờ người quen thông tin giúp hoặc trực tiếp hỏi nhu cầu hàng hóa tại nơi phân phối ngoài Hội An. Vận chuyên hàng hóa trực tiếp đến nơi tiêu thụ để bán.</p>

Trương Hoàng Vinh

Một số suy nghĩ về nghề buôn bán - dịch vụ trong bối cảnh văn hóa ở nông thôn Hội An hiện nay

			vào kho, tổng giá hàng nhập kho.		
Buôn thổ sản Quảng Nam (trâm, quế, tràu cau, tơ lụa...) cách đây 70 năm trở về trước. Hiện nay vẫn được duy trì nhưng ở qui mô thu hẹp chủ yếu là buôn cau, sen. Tập trung ở các phường Cẩm Châu, Tân An.	Cử người đi đến các vùng có thổ sản (Trà My: trâm, Tiên Phước: quế, Đại Lộc, Duy Xuyên, Điện Bàn có hàng lụa, tràu, cau, bánh dầu, tơ lụa...) bằng thuyền để thu mua. - Một số hiệu buôn lớn còn cử người trong gia đình đến định cư ở Trà My, Tiên Phước để thu mua thổ sản (quế, trâm...) tận chỗ, tạo nên mối quan hệ hôn nhân giữa người của hiệu buôn ở Hội An với người ở địa bàn có nguyên liệu.	Vận chuyển bằng ghe (là chủ yếu) từ nơi có nguồn nguyên liệu về Hội An - Trực tiếp hoặc ủy thác vận chuyển tái xuất các thổ sản bằng xe ô tô, ghe bầu (vào thời điểm buôn ghe bầu còn hoạt động) đi đến các điểm tái xuất (đối với cau: đi Hà Nội, Trung Quốc; hạt sen, yến sào: đi Sài Gòn - thành phố Hồ Chí Minh.	Như trên	- Thống kê, phân loại, trưng bày hàng hóa, niêm yết giá bán tại hiệu buôn, tại Hội An; - Thống kê, phân loại hàng hóa; bảo quản, sơ chế (cau, sen, trâm, quế, thúy hải sản) đóng hàng vào sọt, thùng tiếp tục tái xuất đi nơi khác.	- Tiêu thụ tại cửa hiệu (có kết hợp quảng cáo, thông báo tại cửa hiệu). Sau đó, hàng hóa được phân loại, niêm yết giá, trưng bày, bán tại chỗ cho người mua lẻ hoặc mua sỉ hoặc phân phối cho các hiệu buôn khác, sạp hàng ở chợ tiêu thụ. Ghi sổ hàng tái xuất, tổng giá tái xuất. - Liên lạc điện tín, thư, nhờ người quen thông tin giúp hoặc trực tiếp hỏi nhu cầu hàng hóa tại nơi phân phối ngoài Hội An. Vận chuyển hàng hóa trực tiếp hoặc ủy thác vận chuyển bằng các phương tiện (ghe bầu, xe ô tô, đường sắt...) đến nơi tiêu thụ để bán. Tính số lượng hàng hóa tiêu thụ, giá trị tiền thu nhập. Tính lãi lỗ, tái nhập hàng hóa.
Buôn ở cửa hiệu hiện nay.	Liên lạc, trao đổi nhu cầu hàng hóa bằng	Hàng hóa được vận chuyển từ	Đưa nhập hàng vào hiệu buôn,	Thống kê, phân loại, bảo quản,	- Tiêu thụ tại cửa hiệu (có kết hợp quảng cáo, thông báo tại cửa

Trương Hoàng Vinh

Một số suy nghĩ về nghề buôn bán - dịch vụ trong bối cảnh văn hóa ở nông thôn Hội An hiện nay

	<p>điện thoại, email, lấy hàng theo hình thức trả góp, trả góp đầu, thế chấp tiền trước, trả sau một lần... Hàng hóa ở xa (Thành phố Hồ Chí Minh, Hà Nội, Đà Nẵng...) được vận chuyển đến Hội An bằng nhiều phương tiện.</p>	<p>các nơi (Thành phố Hồ Chí Minh, Hà Nội, Đà Nẵng...) bằng máy bay, tàu hỏa, xe, và một ít bằng đường thủy về đến Hội An.</p>	<p>nhà của chủ hiệu buôn, kho... Ghi sổ phân loại hàng hóa, tổng giá hàng nhập kho. Sử dụng các biện pháp tái xuất.</p>	<p>sơ chế, (cau, sen, thủy hải sản, yến sào...) đóng hàng vào sọt, thùng, bao bì tiếp tục tái xuất đi nơi khác.</p>	<p>hiệu). Hàng hóa được phân loại, niêm yết giá, trưng bày, bán tại chỗ cho người mua lẻ hoặc mua sỉ hoặc phân phối cho các hiệu buôn khác, sạp hàng ở chợ tiêu thụ. Ghi sổ hàng tái xuất, tổng giá tái xuất. - Liên lạc điện thoại, email hỏi nhu cầu hàng hóa tại nơi phân phối ngoài Hội An. Vận chuyển tái xuất hàng hóa đến các nơi khác có nhu cầu tiêu thụ. Ghi sổ tổng giá trị tái xuất (hàng hóa, tiền). Tính lãi lỗ, tái nhập hàng hóa.</p>
<p>Buôn ở chợ (kể cả các chợ ở vùng nông thôn) - hiện nay vẫn được duy trì.</p>	<p>Các hộ buôn mua hàng hóa trả góp, gói đầu từ các cửa hiệu buôn lớn ở Hội An hoặc từ các đầu nậu cung cấp hàng ở các địa phương khác. Tuy nhiên, buôn ở chợ có loại hình vật phẩm đa dạng, nhiều loại hàng sẵn có ở Hội An có như thực phẩm, nông sản thì cách thức vận chuyển, liên lạc đơn giản hơn, có thể chuyển lời nhắn hoặc điện thoại, sau</p>	<p>Buôn ở chợ có mô hình nhỏ và ít có hàng tái xuất nên chủ yếu là các đầu nậu lo việc vận chuyển hàng đến chợ hoặc nhà của chủ sạp buôn ở chợ.</p>	<p>Hàng hóa được hộ buôn bán lưu tại sạp hàng ở chợ hoặc ở nhà, phân loại, một số hàng cất giữ ở kho, hoặc ở nhà, một số được đem trưng bày bán ở sạp buôn trong chợ.</p>	<p>Thống kê, phân loại, định giá bán, sử dụng các hình thức bảo quản sản phẩm, trưng bày hàng hóa ở sạp.</p>	<p>- Trưng bày, bán tại chỗ cho người mua lẻ hoặc mua sỉ ở sạp hàng. Ghi sổ hàng tái xuất, tổng giá tái xuất. - Liên lạc điện thoại, email hỏi nhu cầu hàng hóa tại các chợ nhỏ hơn hoặc những người chuyên mua hàng với số lượng lớn. Ghi sổ tổng giá trị tái xuất (hàng hóa, tiền). Tính lãi lỗ, tái đầu nhập hàng hóa.</p>

	đó, người cung cấp hàng sẽ đến chợ bằng xe đạp, xe máy.				
--	---	--	--	--	--

4. Hàng thực phẩm: tương ớt, các loại bánh trong đó có bánh đậu xanh, bánh xoài truyền thống, thức ăn (*com gà, cao lầu, mỳ Quảng, lục tàu xá, lòng phảnh...*), thức uống (*rượu, nước giải khát, bia...*), các loại cá hấp bán cho dân cư vùng cao (*đây là một nghề sơ chế thể hiện rất rõ sự kết nối giữa miền xuôi và miền ngược trong lịch sử, đến nay vẫn còn duy trì*).

- Về đối tượng kinh doanh thương mại của nghề buôn ở các làng xã của Hội An hiện nay cũng rất đa dạng, chúng tôi tạm thời phân theo các nhóm sau:

1. Hàng thủ công mỹ nghệ (*sản phẩm gốm, mộc, rèn, chiếu, guốc, dầy, giép, áo, quần, đèn lồng, giỏ xách, chiếu lát, tranh tre...*)

2. Hàng nông sản: rau sống, cau, rau, hoa quả, các loại đậu, bắp, lúa - gạo...

3. Hàng thủy sản: Thủy sản (*cá, tôm, mực, nghêu, cua đá*) tươi sống, các loại sản phẩm thủy sản đã sơ chế (*cá khô, mực khô, tôm khô...*)

5. Yên sào

6. Vật liệu xây dựng (*ngói âm dương, cát sạn...*), trang trí nội, ngoại thất

7. Phụ tùng phương tiện cơ giới

8. Hàng điện tử.

9. Hàng in ấn, sách báo, dụng cụ học tập.

10. Đồ may mặc, trang sức

11. Đồ gia dụng (*nhôm, nhựa, các loại nông cụ khác*)

12. Công cụ làm nghề (*nông cụ, dụng cụ làm mộc - nề, dụng cụ làm gốm - dụng cụ may*).

13. Đồ tạp hóa hiện đại (*đồ chơi trẻ em, mỹ phẩm, các loại bột giặt, nước rửa chén, lau nhà, vật dụng trang sức, làm*

Trương Hoàng Vinh

Một số suy nghĩ về nghề buôn bán - dịch vụ trong bối cảnh văn hóa ở nông thôn Hội An hiện nay

đẹp hàng ngày, tranh/ảnh trang trí nội thất, quà lưu niệm...)

14. Dịch vụ ẩm thực (*nhà hàng, quán ăn*), giải khát, internet, trò chơi (*người lớn: bida, đá bóng sân 5 người, 7 người; trẻ em: game online, khu vui chơi trẻ em: thú nhún, đu quay, xe điện...*), dịch vụ ngâm chân và mát - xa theo phương pháp cổ truyền phục vụ khách du lịch.

Trong các nhóm hàng đó có những mặt hàng đặc sản truyền thống, là sản phẩm nghề truyền thống góp phần tạo nên giá trị văn hóa phong phú của Hội An như: đồ gốm Thanh Hà, mộc Kim Bồng, rau Trà Quế, tranh tre dừa Cẩm Thanh, yến sào, cơm gà, cao lầu, Lụa tàu xá, lờng phảnh, thủy sản tươi sống, thủy sản khô, hoa cây cảnh...

Nhìn chung, các hoạt động buôn bán trong khoảng 20 năm trở lại đây vẫn duy trì được nhiều hoạt động buôn bán truyền thống và có sự thay đổi lớn về sự tăng trưởng trong số lượng, loại hình. Có được điều này là nhờ sự phát triển mạnh mẽ về kinh tế và sự hiện đại hóa ở nông thôn Hội An trong những năm gần đây. Bên cạnh đó, sự phát triển mạnh về hoạt động buôn bán, dịch vụ ở nông thôn không chỉ phục vụ cho người ở nông thôn mà cả mở rộng hoặc chỉ phục vụ cho du khách là nhờ sự phát triển của du lịch cộng đồng, du lịch làng quê, du lịch sinh thái ở các vùng nông thôn Hội An. Điều này cũng chứng tỏ sự thích nghi kịp thời, mạnh mẽ và phù hợp của làm người buôn bán, dịch vụ ở nông thôn qua đó góp phần làm cải thiện đời sống, nâng cao thu nhập không chỉ những người

buôn bán, dịch vụ mà còn nâng cao thu nhập cho các hộ gia đình làm việc hỗ trợ các hoạt động này♣

Trương Hoàng Vinh

Một số suy nghĩ về nghề buôn bán - dịch vụ trong bối cảnh văn hóa ở nông thôn Hội An hiện nay
